

Učiteljski Tovariš

Glasi „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Proti sedanji ponavljalni šoli. — Ivo Trošt: O ugledu učiteljstva. — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Proti sedanji ponavljalni šoli.

Odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ je poslal visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu peticijo glede odprave, oziroma preuredbe sedanje ponavljalne šole, ki je peto kolo pri vozu našega ljudskega šolstva.

Peticija, ki jo priporočamo resnemu uvaževanju in najugodnejši rešitvi, se glasi:

Visoki c. kr. deželni šolski svet!

Z zakonom z dne 28. svečna 1874. dež. zak. št. 6 je bila za vojvodino Kranjsko uveljavljena ponavljalna šola, da bi po eni strani olajševala kmetovavcu breme osemletne šolske obveznosti, po drugi strani pa bi se dala iz vsakdanje šole izstopivšim učencem prilika, da si pridobljene nauke utrdijo in popolnijo.

Dolgoletna izkušnja pa je vse učiteljstvo naše dežele že davno privedla do prepričanja, da se dosega ta namen zakonodajavev v prav mali meri ali celo nič in da je treba v izboljšanje tega žalostnega dejstva torej kaj korenitega ukreniti. Zato se je o tem za daljnjo izobrazbo naše mladine gotovo vevlažnem vprašanju razpravljalo ob raznih zborovanjih učit. društev, pri lokalnih in okrajnih, pa tudi pri deželnih konferencah, in povsod so zborovavci sprejeli sklepe, da se naj ponavljalna šola — kakršna je dandanes — odpravi, ker nikakor ne ustreza svojemu namenu.

Zato se je tudi ob razpravi tega perečega vprašanja na občnem zboru vdano podpisanega društva zbrano učiteljstvo soglasno izreklo proti sedanji ponavljalni šoli ter sprejelo sledeče resolucije:

1. Ponavljalne šole naj se odpravijo.
2. Šolski pouk naj se na ljudskih šolah podaljša za eno leto.
3. Uvedo naj se posebni izobraževalni tečaji v krajih, kjer se oglasi zadostno število učencev, učitelju pa se naj določi za ta pouk posebna plača.

Vdano podpisano društvo se usoja gori navedene resolucije predložiti visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu ter v pojasnilo dostaviti še sledeče:

Ad 1. Po gori navedenem zakonu (§ 1.) prestopijo učenci v ponavljalno šolo po dovršenem 12. letu. Starosti

so torej pač vsi ene, nikakor pa nimajo enake usposobljenosti, ker nekaj — to so najpridnejši — jih prestopi iz najvišjega oddelka, drugi zopet iz tretjega in drugega oddelka in nekateri — to so lenuhi in slaboumneži — pa celo iz najnižjega oddelka. In ves ta konglomerat naj poučuje en sam učitelj ob enem in istem času! Učitelj bi si moral deliti svoje delo skoro na toliko oddelkov, kolikor je učencev, in zahtevati od njega, da naj dožene kaj uspešnega, je povsem nemogoče, kar bi bil pravi čudež. Zaman se torej trudi — in to vestno trudi! — učitelj v taki mučilnici, se trudijo po nekoliko tudi učenci, pa ubijajo tudi zaman dragi čas, v katerem bi lahko pomagali staršem svojim pri delu. Taka šola ne koristi torej nikomur, in odpraviti bi jo bilo prej ko prej!

Ad 2. S čim in kako pa naj bi nadomestili ponavljalno šolo? Mnenje učiteljstva je, da najuspešneje s tem, ako se dolžnost obiskovanja vsakdanje šole na deželi raztegne do izpolnjenega 13. leta. V starosti 12. let je učenec duševno že toliko razvit, da mu je ravno takrat šolski pouk posebne koristi. Kar bi v tem zadnjem letu mogel staršem manj pomagati pri delu, ker bi moral obiskovati še vsakdanjo šolo, v toliko večjo podporo bi jim bil otrok lahko po prebitem šolskem letu, ker bi bil potem popolnoma oproščen šolskega obiskovanja.

Dalo bi se pa temu odpomoči morebiti tudi tako, da bi učenci po dovršenem 12. letu prihajali vsaj dvakrat na teden v vsakdanjo šolo in sicer v oni oddelek, kamor sodijo po napredku minulega šolskega leta. Tako bi prišel vsak učenec v pravi, svojemu znanju primerni oddelek, kjer bi na teden vsaj 4 ure, večinoma pa — v višjih oddelkih — po 6 ur ponavljal ter si utrjeval in izpopolnjeval prej pridobljene nauke.

Od take uredbe bi imeli učenci vsaj nekaj, učitelj pa mnogo manj truda in starši nič manj zamud pri delu, ki ga opravljajo učenci in učenke ponavljalnih šol.

Ad 3. Da bi šoli odrasli dečki v poznejših letih ne pozabili vsega v šoli pridobljenega znanja ter da bi se navajali k lepšemu in dostojnejšemu vedenju, naj bi se vvedli prostovoljni učni kurzi, ki bi se po raznovrstnosti njihovega znanja ob večji udeležbi lahko razdelili v dva oddelka. V nedeljo pred poldansko službo božjo bi se izobraževal en oddelek, popoldne po cerkvenem opraviilu pa drugi oddelek. Kjer je večrazredna šola, bi se lahko

pritegnila v poseben oddelek tudi dekleta. Da bi služilo učiteljstvo za tak izvanreden trud tudi posebno, svojemu trudu in delu primerno nagrado, temu bode pač vsak pravicoljuben človek pritrdil.

Vdano podpisano društvo prosi, da bi visoki c. kr. deželni šolski svet gori navedene vzroke proti dosedanji ponavljalni šoli blagohotno blagovoli uvaževati ter pri visokem deželnem zboru kranjskem vplivati na to, da se gori navedeni dosedanji zakon v prej označenem smislu izpremeni morebiti že v tem ali vsaj v prihodnjem zasedanju visokega deželnega zbora.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“:

Juraj Režek,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl,
t. č. tajnik.

O ugledu učiteljstva.

Spisal Ivo Trošt.

Onogo tinte se je že porabilo o tem predmetu, a vse premalo, da bi res kaj hasnilo, ker so čisto najlepše besede, zlati nauki in velekoristne ideje pred lastnim „ego“ — goli nič. Ljudem, ki postavljajo svoje osebne koristi nad obči blagor, ne velja današnji članek; takim bi nič ne veljala tudi cela ploha člankov. Namenil sem stvar nekoliko pojasniti onim, ki vsaj nekaj slutijo, da smo učitelji skupna družina, ki se šele mora boriti za svoje pravice. Le iz tega, da pridobimo vsemu stanu ugled pred svetom, bo pomagano tudi posamezniku; delovanje v ta namen pa treba začeti solidarno in na pravem koncu. Sloga jači, nesloga tlači. Na vsakem poedincu več kakor na skupnem učiteljstvu sloni ugled našega stanu. Tu ne pomagajo večni govori, lepo doneče fraze, idealni polet misli, fulminantni nastopi in vsa navidezna lepota; začeti treba z dejanjem in sicer z resnim dejanjem, ki ni nič drugega kot poniževanje in vzgojevanje lastnega „ega“.

Obleci bolnega človeka v najlepšo obleko; to mu ne bo prav nič koristilo, tudi samo splošno zdravilo mu ne povrne zdravja. Bolnik se mora vdati rokam zdravniškim, ki mu preišče bolne dele telesa, in te mora najprej lečiti. Ko ozdrave bolni udje, bo zdravo telo.

Enako je z našim ugledom. Posamezniki skrbno gledajo na to — nekateri, da ne store ničesar, kar bi ga rušilo; a mnogo je tudi takih, ki s polnimi usti bobnečih fraz o prepotrebem ugledu, teptajo stanovsko čast vede ali ne vede — z nogami. Vendar upam, da navzlic vsem žalostnim izkušnjam in domnevanjem ni med nami principijelnih nasprotnikov ugleda — to bi bila nezmisel — in zato ne nameravam pisati o njem splošne razprave, marveč hočem cenjenim tovarišem in tovarišicam priobčiti nekaj svojih misli o pridobitvi ugleda našemu stanu. Morda bodo tako srečne, da zbude mlačneža iz dremote ter ga ožunačijo, da bode vrlo podporen člen našega stanovskega telesa.

Kar je zanj strašilo na strnjeni njivi; kar je stroj brez gonilne moči; kar je rokodelc brez potrebnega zupanja, to je javni organ brez ugleda. Ugled je ona moralna moč, ki nam pomaga delovati v službi in javnosti; pridobi nam pa tudi povsod čislanje in spoštovanje. Ko si bo prizadeval vsak posameznik, da si to pridobi, bo čislan tudi naš stan, kakor zasluži.

Toliko smo, hvala Bogu in naši žilavosti, že napredovali v letih učiteljske neodvisnosti, da se nas v javnosti vsaj upošteva. A tukaj moram dostaviti, da nas upoštevajo brez ozira na ugled stanu za dobro in še rajši za slabo. To je celo neznaten uspeh našega bivanja in tarnanja na slovenski zemlji. Ali do tega, da bi nas sploh spoštovali, sploh čislali, je še daleč.

V ti stvari si moramo pomagati sami. Kakor je vsakdo sam kovač svoje sreče, tako je tudi vsak stan zidar svojega ugleda.

Z naslednjimi vrsticami mislim nekoliko pripomoči, da vsakdo izmed nas najprej v tem oziru izpraša svojo vest in pretiplje dosedanje napake na poti do pravega ugleda.

Ugled je rahla, nežna cvetka, katero treba skrbno gojiti, ji varno boljšati stalo ter redno prilivati, da ne zvane, ne usahne. In to mora delati vsak posameznik neprenehoma. Od prvega dne, ko je prestopil šolski prag, pa tja do hladnega groba ne sme ukreniti ničesar, kar bi utegnulo škodovati našemu ugledu.

1. Učitelj izpolnuj vestno svojega stanu in svoje dolžnosti! To je tista vrv, o kateri trde misleci, da je sploh ni na svetu, namreč vrv, s katero bi mogel vsem ljudem zavezati hudobne jezike. Ako ne vsem, vsaj polovici, dobršni polovici svojih sovražnikov ž njo zamašiš usta. S tem mora človek tudi pridobivati moralno podlago v oblasti, ki ga je nastavila. Ta je dolžna marnega, vestnega učitelja tudi podpirati. Ne mislim tukaj kakih posebnih nagrad, temveč oblasti naj bi mu pomogle — ker to morejo — do boljše eksistence. Vsako delo mora biti primerno plačano; da smo pa učitelji primerno plačani bodi že na Kranjskem ali na Primorskem, da ne segam dalje v širno Avstrijo, to utegne trditi samo kakšno obskurno človeče, katero je zapeljala slepa strast ali pa popolno nepoznanje naših razmer. Ako smo dolžni vestno delovati in si pridobivati tal, kjer nam mora pomagati pristojna gosposka, s tem še nisem rekel, da bi morali breme dolžnosti, breme svojega stanu nositi obupno, brez nade na boljše čase in pa molče kot ovce. Nasprotno: našemu ugledu celo koristi, ako se na pravem mestu, o pravem času in primerni priložnosti potegnemo pri postavodajalnih korporacijah za svoje pravice. Dandanes zahteva že vsak preprost delavec pravic zase in svojce; kdor ima dolžnosti, mora imeti tudi pravice. Tu ni treba šele posebe proučevati etike in morale, to nam kaže zdrava pamet, kaže pa tudi — ves svet. Sodim pa, da se vsa naša prizadevanja morajo vršiti vsaj nasproti javnosti taktno, mirno, dostojno in brez sile.

V tem oziru se greši mnogo na obeh straneh, a moško vedeuje, stvarno, objektivno dokazovanje mora tudi pri strastnem nasprotniku razpršiti predsodke, kakršne smo podedovali od svojih prednikov. Ti so bili — čast jim! — vrli možje, pa so imeli večinoma le dolžnosti brez pravic, zato se pa niso pospeli do posebnega ugleda. Na nas je sedaj, da pokažemo, v čem se loči sedanja naša izobrazba od izobrazbe nekdanjih učiteljev. Ne mislim, da bi zato morali pisati cel roj člankov, spustiti med svet cele knjige in nebroj dopisov; takšna živa knjiga, jasno govoreč časnik bodi vsakdo sam. In odsev temu bodi ne samo ti, gladko olikani mestni tovariš, ki moraš z menoj vred uživati šolski prah, marveč tudi ti, nositelj prosvete in napredka v tistem gorskem zakotju, kjer misliš, da te nihče ne vidi. V znamenju skupnega

pritegnila v poseben oddelek tudi dekleta. Da bi služilo učiteljstvo za tak izvanreden trud tudi posebno, svojemu trudu in delu primerno nagrado, temu bode pač vsak pravicoljuben človek pritrdil.

Vdano podpisano društvo prosi, da bi visoki c. kr. deželni šolski svet gori navedene vzroke proti dosedanji ponavljalni šoli blagohotno blagovoli uvaževati ter pri visokem deželnem zboru kranjskem vplivati na to, da se gori navedeni dosedanji zakon v prej označenem smislu izpremeni morebiti že v tem ali vsaj v prihodnjem zasedanju visokega deželnega zbora.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“:

Juraj Režek,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl,
t. č. tajnik.

O ugledu učiteljstva.

Spisal Ivo Trošt.

Onogo tinte se je že porabilo o tem predmetu, a vse premalo, da bi res kaj hasnilo, ker so čisto najlepše besede, zlati nauki in velekoristne ideje pred lastnim „ego“ — goli nič. Ljudem, ki postavljajo svoje osebne koristi nad obči blagor, ne velja današnji članek; takim bi nič ne veljala tudi cela ploha člankov. Namenil sem stvar nekoliko pojasniti onim, ki vsaj nekaj slutijo, da smo učitelji skupna družina, ki se šele mora boriti za svoje pravice. Le iz tega, da pridobimo vsemu stanu ugled pred svetom, bo pomagano tudi posamezniku; delovanje v ta namen pa treba začeti solidarno in na pravem koncu. Sloga jači, nesloga tlači. Na vsakem poedincu več kakor na skupnem učiteljstvu sloni ugled našega stanu. Tu ne pomagajo večni govori, lepo doneče fraze, idealni polet misli, fulminantni nastopi in vsa navidezna lepota; začeti treba z dejanjem in sicer z resnim dejanjem, ki ni nič drugega kot poniževanje in vzgojevanje lastnega „ega“.

Obleci bolnega človeka v najlepšo obleko; to mu ne bo prav nič koristilo, tudi samo splošno zdravilo mu ne povrne zdravja. Bolnik se mora vdati rokam zdravniškim, ki mu preišče bolne dele telesa, in te mora najprej lečiti. Ko ozdrave bolni udje, bo zdravo telo.

Enako je z našim ugledom. Posamezniki skrbno gledajo na to — nekateri, da ne store ničesar, kar bi ga rušilo; a mnogo je tudi takih, ki s polnimi usti bobnečih fraz o prepotrebem ugledu, teptajo stanovsko čast vede ali ne vede — z nogami. Vendar upam, da navzlic vsem žalostnim izkušnjam in domnevanjem ni med nami principijelnih nasprotnikov ugleda — to bi bila nezmisel — in zato ne nameravam pisati o njem splošne razprave, marveč hočem cenjenim tovarišem in tovarišicam priobčiti nekaj svojih misli o pridobitvi ugleda našemu stanu. Morda bodo tako srečne, da zbude mlačneža iz dremote ter ga ožunačijo, da bode vrlo podporen člen našega stanovskega telesa.

Kar je zanj strašilo na strnjeni njivi; kar je stroj brez gonilne moči; kar je rokodelc brez potrebnega zupanja, to je javni organ brez ugleda. Ugled je ona moralna moč, ki nam pomaga delovati v službi in javnosti; pridobi nam pa tudi povsod čislanje in spoštovanje. Ko si bo prizadeval vsak posameznik, da si to pridobi, bo čislan tudi naš stan, kakor zasluži.

Toliko smo, hvala Bogu in naši žilavosti, že napredovali v letih učiteljske neodvisnosti, da se nas v javnosti vsaj upošteva. A tukaj moram dostaviti, da nas upoštevajo brez ozira na ugled stanu za dobro in še rajši za slabo. To je celo neznaten uspeh našega bivanja in tarnanja na slovenski zemlji. Ali do tega, da bi nas sploh spoštovali, sploh čislali, je še daleč.

V ti stvari si moramo pomagati sami. Kakor je vsakdo sam kovač svoje sreče, tako je tudi vsak stan zidar svojega ugleda.

Z naslednjimi vrsticami mislim nekoliko pripomoči, da vsakdo izmed nas najprej v tem oziru izpraša svojo vest in pretiplje dosedanje napake na poti do pravega ugleda.

Ugled je rahla, nežna cvetka, katero treba skrbno gojiti, ji varno boljšati stalo ter redno prilivati, da ne zvane, ne usahne. In to mora delati vsak posameznik neprenehoma. Od prvega dne, ko je prestopil šolski prag, pa tja do hladnega groba ne sme ukreniti ničesar, kar bi utegnulo škodovati našemu ugledu.

1. Učitelj izpolnuj vestno svojega stanu in svoje dolžnosti! To je tista vrv, o kateri trde misleci, da je sploh ni na svetu, namreč vrv, s katero bi mogel vsem ljudem zavezati hudobne jezike. Ako ne vsem, vsaj polovici, dobršni polovici svojih sovražnikov ž njo zamašiš usta. S tem mora človek tudi pridobivati moralno podlago v oblasti, ki ga je nastavila. Ta je dolžna marnega, vestnega učitelja tudi podpirati. Ne mislim tukaj kakih posebnih nagrad, temveč oblasti naj bi mu pomogle — ker to morejo — do boljše eksistence. Vsako delo mora biti primerno plačano; da smo pa učitelji primerno plačani bodi že na Kranjskem ali na Primorskem, da ne segam dalje v širno Avstrijo, to utegne trditi samo kakšno obskurno človeče, katero je zapeljala slepa strast ali pa popolno nepoznanje naših razmer. Ako smo dolžni vestno delovati in si pridobivati tal, kjer nam mora pomagati pristojna gosposka, s tem še nisem rekel, da bi morali breme dolžnosti, breme svojega stanu nositi obupno, brez nade na boljše čase in pa molče kot ovce. Nasprotno: našemu ugledu celo koristi, ako se na pravem mestu, o pravem času in primerni priložnosti potegnemo pri postavodajalnih korporacijah za svoje pravice. Dandanes zahteva že vsak preprost delavec pravic zase in svojce; kdor ima dolžnosti, mora imeti tudi pravice. Tu ni treba šele posebe proučevati etike in morale, to nam kaže zdrava pamet, kaže pa tudi — ves svet. Sodim pa, da se vsa naša prizadevanja morajo vršiti vsaj nasproti javnosti taktno, mirno, dostojno in brez sile.

V tem oziru se greši mnogo na obeh straneh, a moško vedeuje, stvarno, objektivno dokazovanje mora tudi pri strastnem nasprotniku razpršiti predsodke, kakršne smo podedovali od svojih prednikov. Ti so bili — čast jim! — vrli možje, pa so imeli večinoma le dolžnosti brez pravic, zato se pa niso pospeli do posebnega ugleda. Na nas je sedaj, da pokažemo, v čem se loči sedanja naša izobrazba od izobrazbe nekdanjih učiteljev. Ne mislim, da bi zato morali pisati cel roj člankov, spustiti med svet cele knjige in nebroj dopisov; takšna živa knjiga, jasno govoreč časnik bodi vsakdo sam. In odsev temu bodi ne samo ti, gladko olikani mestni tovariš, ki moraš z menoj vred uživati šolski prah, marveč tudi ti, nositelj prosvete in napredka v tistem gorskem zakotju, kjer misliš, da te nihče ne vidi. V znamenju skupnega

delovanja naj govore dejanja. Vršni vestno svoje dolžnosti!

2. Bodi pravičen! Koliko je slučajev v šoli, ko moramo zasesti sodniški stol in soditi! Jasno je, da obema strankama ni mogoče nikoli ustreči; za to pa naj obdolženec čuti — kolikor more — samo težo svojega pregreška — seveda so izjeme — ne pa tudi osebne, večinoma osebne sramote. „Errare humanum est“; če ga pa poleg tega še sramotiš in celo neopravičeno zmerjaš, se ti popolnoma odtuji otrokovo srce. Mržnja njegovih roditeljev ne izostane. S tem se podira na dve strani. Glavna stvar je, ozdraviti bolni ud človeške družbe, in nespametno počenja oni, ki hoče uničiti bolezen, pa uniči tudi bolnika. — Učitelj bodi pravičen celo do osebnih nasprotnikov. To je najtežavnejše. Kdo je brez osebnih nasprotnikov? Vsaka dobra in slaba stvar ima svoje nasprotnike. Uči nas pa že sv. pismo, da si človek s tem služi nebesa, ako vračuje slabo z dobrim, in vsakdo ve že iz lastne izkušnje, da mora s takim ravnanjem inponirati sleharnemu trezno mislečemu nasprotniku. Kaj pa z onimi, katerim je zaman vsaka pametna beseda? Res, da je, hvala Bogu, le malo takih, a vendar so! Teh se moramo ogibati kakor gotove nesreče. Kdor nevarnost ljubi in išče, se pogubi. Ako te slučaj nepričakovano združi s takim človekom, glej, da prideš kmalu od njega; v onem času pa, ko se ga ne moreš iznebiti, ni zadosti, da samo misliš, kaj je taktnost, mirnost in pravičnost v življenju, marveč skusi, da bodo vsa tvoja dejanja taktna, premišljena in pravična. „Svako zlo do vremena.“ Sitneža se kmalu naveličajo in spoznajo povsod; tebi pa, dragi tovariš, bode šteto v zaslugo, če si se tudi s sitnežem ponašal tako, kakor se spodobi izobraženemu človeku.

3. Učitelj bodi zmeren! Ne mislim tukaj priporočati, da ustanavlja učitelj družbe treznosti, čeprav bi marsikje ne škodovala, ampak mislim zmernost v vedenju in delovanju. Slovenec je sploh poštena, a konservativna duša. To slišimo vsak dan. Vse, kar je novo, mu je vsaj začetkom zoprno; kar je pa prenapeto, pretirano, se mu zdi naravnost nespamet. Ker je v svoji zasebnosti in porabnosti lahko vsakdo kakršen hoče — to je dovoljeno po zakonih — ne segajo tja moje besede. Dotikajo se samo javnosti, ki je z nami v neposredni zvezi.

Kdor je nezmeren — tudi v jedi in pijači — se mu rado kaj zaleti, in to ni prijetno; kdor pa hoče povsod nositi zvonec in celo misli, da ga mora, se mu rado kaj udene, da kašlja, sramotno kašlja, in to tudi ni prijetno. Nihče ne more od nas zahtevati, da bi bil sleharni učitelj popoln Conversationslexikon najnovejše izdaje, saj to niso niti ljudje, ki se ponašajo z vsemi „oslovskimi kožami“ v žepu, kolikor jih ponuja univerza univerzalnim genijem; da pa tudi naš stan ni brez strokovnjakov, tega nam nikomur ni treba zakrivati.

Z zmernostjo je v tesni zvezi takt. O, ti ljubi takt, kako malo te je v našem javnem koncertu. Če so štirje skupaj na eni šoli, že se jih prepira vsaj pet. Različne misli, kakršne imajo različne glave že od nekaj, se ne zravnavajo, marveč vsakdo hoče prodreti s svojo. V ta namen si najame pomočnikov neučiteljev, katerim toži o svojih tovariših. Vse privatne zadevice, ki najčestje niso vredne, da bi jim bil prostor odločen pod ognjiščem, morajo v javnost, da, celo v časnike. O, žalostna nam majka! — Ta ali oni se hoče prikupiti temu ali onemu dostojanstveniku ali sploh odličnjaku, zato skuša pred njim prav po mojstrstvu starih ženic analizovati svojega

kolego. A komu ugotovi s tem govorjenjem? Mislim, da onim, katerim je kaj do naše in svoje lastne časti, gotovo ne; drugi so pa celo tako pametni, da se nepoznanemu obrekovavcu tihoma posmehujejo: bebec, kako si ti majhen!

4. Bodi odkritosrčen! Med vsemi značaji najbolj ugaja odkritosrčni značaj. Bodi veselje ali žalost, jeza ali sovražstvo, pritrjevalno ali nasprotno mnenje, vse je hkrati v srečo in na jeziku, če je takšna prilika, da treba pojasniti svoje misli. Ljudje te vrste tudi navadno ne poznajo robate, okorne ali žaljive oblike, v kateri priobčujejo svoje misli. Nikoli jih srce ne teži: tega in tega sem razžalil, onemu učinil krivico. In ko bi se mu tudi primerilo kaj takega — resnica oči kolje — ne strpi dolgo v tem položaju, k večjemu do prvega solunčnega vzhoda.

Toda značaj, poreče kdo, ni suknja, katero lahko oblečeš ali slečeš, kadar se ti zljubi; značaj je naravno svojstvo, olikano, ublaženo in utrjeno po dolgoletni vzgoji. In vendar ne morem drugače, da zopet priporočam to lastnost. Odkritemu značaju so odprta srca povsod, na zaupanju pa sloni spoštovanje in ljubezen.

Naše ljudstvo je nezaupno do gospode sploh, nezaupno celo do lastnih rojakov, ki se glasno ponašajo z višjo izobrazbo. Ako se še kdo vede oholo, nepristopno ali celo prezirljivo, si ne more pridobiti spoštovanja. Tu treba napraviti le en korak v sporazumljenje. Komur se je ta korak posrečil, da ga je storil previdno in vendar samosvestno, z očitnim namenom v prid ljudstvu, je že samo s tem pridobil mnogo v korist našemu ugledu. Ko narod spozna, da je učiteljevo vedenje — bodi že prijazno ali po potrebi tudi svareče in osorno — v prid le njemu, bo spoštoval našo požrtvovalnost.

Seveda velja tudi tukaj latinski izrek: est modus in rebus, sunt certi denique fines. Ta korak je kakor koristen in potreben, tudi nevaren vsem onim, ki hočejo predaleč in pozabijo radi svoje zvišeno, objektivno stališče ter začno z ruvanjem po blatu streči svojim strastem. Samo z enim nesrečnim korakom se lahko uniči prešlost in bodočnost.

5. Bodi dosleden! To je v vseh stvareh važno načelo, ima pa svoje kali že v navedenih točkah pričujoče razprave, zakaj doslednost je znak rednega — bi rekel — sistematično urejenega delovanja. Ako rečem danes a, jutri b ima pravo; kdo naj mi verjame potlej, da je na a in b sploh kaj pravičnosti? Seveda je skrajna doslednost povsod jako težavna in vendar prepotrebna lastnost, ker ljudje sodijo po delih in ne po morebitnih okoliščinah. Skrbno in s težavo pribojevani principi morajo naposled prodreti, četudi se jim sprva protivi cela garda mož, ki mislijo drugače. Ako pogoriš, kakor pravimo, v prvi črti, danes ali jutri se mora spoznati tvoje pravo mišljenje, in poslednja slast bo boljša od prve. S poštenimi razlogi, z modro premišljenimi dokazi je mogoče nasprotnika omajati v njegovem mnenju. Četudi ga ne prepričaš popolnoma, se s časoma uveri, da tvoje prepričanje ni bilo slabo, če vidi na tebi vedno enake nazore, tvojemu prepričanju podobno vedenje, in spoštoval te bode. Kar ne gre danes, poskusimo jutri — sledujoč pojde vendar, ker dobra stvar ima prej ali slej tudi dober uspeh.

Marsikdo mi utegne oporekati glede na strogo doslednost s takozvanimi oziri. Vse prav! Brez ozirov nismo nikoli. Ali kardinalno pravilo je in ostane: ne postavljaj

nikoli osebne koristi nad splošno korist, zakaj že tvoj naslednik bo imel v tem težavno stališče. Koliko je baš v ti zadevi na slabšem učitelj - vaščan od učitelja - meščana? Često se dogaja na kmetih, da mora naslednik samega sebe braniti proti — svojemu predniku. Zato je hvalevreden začetek, da se lokalne pritožbe, ki se ne morejo poravnati mirnim potom, objavijo v naših strokovnih listih vsaj stvarno. Brez poedinih individualnosti ni nobena šola, in le s tem, ako bomo dosledno in složno kakor en mož branili svoje pravice in se potezali zanje, zadobe dotične stranke v nas nasprotnike, katerih se ne bo treba bati zastran nastalih pravnih, marveč nasprotnike, katere treba spoštovati, ker so solidarni v svojem postopanju in solidarni v svojih zahtevah. Takšne solidarnosti smo krvavo potrebovali ono leto o regulaciji učiteljskih plač, takšne solidarnosti nam bo treba, ko se zopet oglasimo za izboljšanje svojih dohodkov.

6. Skromnost v privatnem življenju. Zasebno stanje posameznih zemljanov nam popisujejo pripovedniki, črtice in slike o njem posnemamo tudi lahko iz raznih poročil sodniških in porotnih obravnav. Nikomur ni ljubo, da vlečejo njego privatno stran čez zobe, in prononsovane osebe so brez ugleda. Človeška slabost je, bodi že v mestu ali skrajni gorski vasi, da rad sliši, rad zve kakšno o privatnem življenju svojih sosedov, četudi je le malenkost, samo trohica človeške slabosti: aha, si mislimo, saj ta in ta ni prav nič drugačen od ostalih ljudi. Zato pazi, šolnik, da pridejo „coram populo“ samo tvoje svetlobne strani, senčne pa le v ublaženi obliki.

Nikari preveč v ospredje z osebnimi razmerami. Splošno poznavanje teh daje človeku nek nimbus vsakdanjosti.

Skromne so naše plače, skromen naš obstanek, skromno bodi tudi naše življenje. Le potem nam bo mogoče vztrajati v boju proti javnim in skrivnim sovražnikom.

7. Vztrajnost donaša gotov uspeh. Ni ga hujšega črva, ki gloje na našem ugledu kot popustljivost. Ako ne gre hitro, mora iti počasi. Tu velja navodilo kakor o doslednosti. Sleharo delo se mora nadaljevati in končati. Tisto otročje cincanje in popuščanje ne zbuja zaupanja nikjer, veliko pa nam škoduje v javnosti. Posebno mlade moči — kdo bi se čudil? — strašče se končnega neuspeha, rade popuščajo začeto delo — sebi in stanu v sramoto. Bolje je, podjetja ne sprejeti kot ga pustiti brez posebnega, res tehtnega vzroka. Vztrajnega človeka mora spoštovati tudi nasprotnik. In koliko takih začetkov ima na vesti marsikdo? Koliko krika in vika ob snovanju in vihren, bujen uspeh s prva, a konec? — Konca pa ni. Podjetje preneha nasilne smrti, ali pa hira in hira nalik jetičnemu človeku. Hiranja je kriv seveda — njegov začetnik — probuditelj. „Trikrat meri, enkrat rezi“, pravi pregovor, jaz pa dostavljam: sedemkrat premisli, potem šele začni.

8. Učitelj bodi popolen mož! Vem, da se bo zdela ta zahteva nekaterim pretirana, drugim preskromna, da, celo žaljiva. Naj jo pojasnim: kdor misli sam o sebi, da je že popolen mož, je v istini še daleč do tega vzora, in nasprotno je oni, ki se ne upa v nobeni stvari povedati samostojno lastnih misli — bojazljivec. Takšen človek živi v veri, da vsi ljudje tudi brez njega vse vedo, in da se tudi brez njega svet obrača po svojem navadnem tiru; ko bi se pa on oglašil tuintam, bi se vsoljni red gotovo izpremenil, če ne celo — podrl.

Takšne skromnosti ne more nihče zameriti mladim, samo teoretično izobraženim tovarišem, kateri si še niso razbistrili nazorov v življenju samem. Nihče jim tega ne šteje v zlo. Celo grdo je videti mladega človeka, ko se kosa s starejšimi, hoteč jim stegniti kljuko s svojo površno teorijo.

Z leti pride tudi izkušnja, ž njo „zlata praksa“ in več ali manj po nekdanjih vzorih urejeno življenje, katero mož še vedno popolnuje z novimi izkušnjami, novimi resnicami, novimi navodili. Takšen vzor — mož nam ostani vse življenje blesteča zvezda vodnica. Popolnosti res ni mogoče doseči na zemlji, s tem pa še ni rečeno, da se ji ni mogoče približevati. Dopolnuje se človek leto za leto sedaj v ti, sedaj v oni stroki. Skrbno urejeno privatno delovanje in vsakdanje življenje v vseh svojih potezah je naša nadaljevalna šola do smrti. „Greift's nur in's volle Menschenleben!“ Za to ni treba posebnih študij, ni treba dragih izpitov; s študijami napreduj toliko, da boš prav umeval duha časa in različne pojave v življenju. Seveda se tudi tukaj zelo moti oni, ki misli, da mu ni treba nadaljnega učenja. Vsak čas ima svoje posebnosti, in nekateri se uči lažje, drugi težje; gotova resnica pa je: kdor ne napreduje, nazaduje. V mirovanju je smrt.

Naš ugled ne trpi na tem, če slišimo: ta in ta šolnik zna poleg svoje stroke tudi še to in to, ali pa: učitelj v X se uči tako redno kot v svojih dijaških letih. Prav gotovo je ugled na slabšem, ako se razširjajo nasprotnе govornice.

Današnji dan čujem vedno nove pojme, nove društvene zveze, nove najdbe, sploh hiti koncem devetnajstega veka prememba društvenega reda vsaj pri nas v Avstriji hitreje za vsa tista leta, ki so nam z vojskami ustavljala napredovanje. Kdor hoče biti popolen mož, mora že z vojaškimi koraki dirjati za duhom časa, da ga — če hočem naravnost povedati — duh časa ne pohodi.

Našemu ugledu in nam vsem bo v splošno korist, ako se varuje te nesreče vsak posameznik, varuje naj se pa tudi, da ne greši zoper kardinalna pravila, ki mu jamčijo ugled pri ljudstvu, zagotavljajo veljavo pri oblastvih in utrjuje zaupanje pri inteligenciji.

S temi mislimi sem začel letošnje leto in želim, da bi ga z menoj končal vsakdo izmed nas. Naš stan je, ki nam jamči čast, blaginjo in ugled. Torej ne lastni „ego“, marveč stanovska čast bodi prva. Posameznik je ničla, a stan je falanga, ki si mora s časom pridobiti ugled in spoštovanje.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

(Dalje.)

Veseli me, da ste zopet prišli. Ali ste vsi dobro spali? Prav vesel sem, da nikogar ne manjka. Ali: tam pa manjka J. J. Bolan je. Njegov oče so mi to sporočili. Prav žal mi je. Kedar boste bolni, recite svojemu očetu ali materi, ali starejšemu bratu ali sestri, naj mi pridejo to povedati ali pa naj koga pošljejo k meni; tudi mi lahko pišejo. Ni lepo, ako učenec izostane iz šole, pa se nič ne opraviči. Vstanite — vstani! Sklenite roki! Molimo!

Bog vé, če vas še poznam po imenu. A., B., C., vstani! Sedi! O kom sem vam pripovedoval včeraj dopoldne? Ali vam je dopadla ta povest? Ali bi jo radi

slišali še enkrat? Kako se imenuje ta pes? Kako drugi? Pozor! (Učitelj ponovi povest.) Kateri pes je dobil v kuhinji kost? Kam jo je zakopal? Kateri jo je ukradel? Kako je Belček kaznoval Rujavčka?

Ali ste vsi prinesli ploščice s seboj? Pokažite jih! Ali imate tudi gobico privezano? In cunjico? Ali imate tudi dolgo pisalo? Kdo ima najdalje? — To je res lepo. Denite ploščico in pisalo pod klop! Sedite prav ravno! Pozor! Včeraj (dopoldne) ste slišali, da morate v šoli ravno sedeti in glasno govoriti. Sedajle vam hočem pokazati, kako boste ploščico devali na klop in pod klop. Ko ste jo poprej vzeli ven, ste preveč ropotali; to pa ni lepo. Pridni otroci denejo ploščico v treh časih na klop. (Učitelj pokaže: 1. t. j. ploščica se prime z obema rokama; 2. t. j. ploščica se vzdigne kvišku; 3. t. j. ploščica se položi tiho na klop (pod klop). Učitelj pokaže še nekolikokrat.) Poskusite! Ploščice na klop, 1—2—3! Ploščice pod klop: 1—2—3! (To se večkrat ponavlja). Tako je lepo! —

Ali si danes umil roke? Pokaži jih! Vsak priden otrok si vsak dan zjutraj umije roki, obraz in vrat, osnaži si črevlje in obleko. Kdo te je počesal? Kaj si jedel doma, predno si šel v šolo? Kaj si dejal v torbico? Kaj so ti mati še dejali v torbico? Kaj so ti dejali v žep? (Robec.) Ali imate vsi žepne robce? Kaj si rekel materi in očetu, ko si šel v šolo? Ali si koga pozdravil na poti? Kaj si vzel z glave? Gg. učitelje, duhovnike, znanke in stare ljudi morate pozdravljati! Kaj storé dečki? Take otroke ima vsak rad; taki so uljudni. Tudi v šoli pozdravite součence, ki so že pred vami prišli v šolo.

Počesane in snažne otroke imam rad. Večkrat bodem pregledal vaše roke, robce, črevlje i. t. d., če je vse snažno. Kadar je po poti blato, osnažite črevlje na železa v veži in pred durmi!

Kedar vas bodem izpraševal to in ono, naj vzdigne roko, kdor bode vedel in znal odgovoriti. (Učitelj pokaže, kako je vzdigniti roko.) Drugače pa morate biti tiho. —

Kaj si še danes jedel? Kje pa? Ali smeš v šoli tudi jesti? Kaj pa delamo v šoli? Kdo te pa uči? Kaj sem torej jaz, ker te učim? Kako me bodeš imenoval? Kako pozdravljal?

Zdaj vas hočem nekaj vprašati. Kdor zna odgovoriti, naj vzdigne roko.

Kdo ne jé jabolk? (Kdor jih nima.) — Če kvišku vržeš, belo je, če pade na tla, rumeno je, kaj je to? (Jajce.) Kdaj je meso najbolje? (Kedar je na mizi.)

Ploščice na klop: 1—2—3! Položite levo roko na ploščico! (Tako-le.) Ploščico tako-le nagnite! (Učitelj pokaže, kako; navadno se nagne 15—20°.) Z desno roko primite pisalo! Naslonite se nekoliko naprej, kakor bi hoteli kaj narisati! (Učitelj popravlja in uči, kako morajo držati roke, ploščice, pisala in prste, kedar pišejo.)

Za danes dosti! Ali hočete jutri zopet priti v šolo? Prinesite s seboj ploščico, dolgo in porezano pisalo, mokro gobico in cunjico, umijte si roke, obraz in vrat. Počesite si lase in osnažite črevlje. Prinesite s seboj tudi robec za nos! Molimo! Z Bogom!

Koncem tega odstavka nauči učitelj učence lahko tudi to-le pesmico:

Solarček mlad.

Sem solarček mlad,	Kjer bivam, povsod
Veselo živim;	Prav dobro mi je,
Me vsak ima rad,	Ker toljko dobrot
Se pridno učim.	Mi stvarnik daje.

Smeji se nebó,
Raduje me cvet,
Mi ptički pojó,
Igra mi ves svet.

(Napev glej F. Stegnar „Šopek“ str. 71.)

* * *

Na tak način navaja učitelj učence k redu in snagi; uči jih, kako se jim je vesti v šoli in zvonaj šole, kdaj naj prihajajo v šolo, kako naj se vedejo pred šolo, kako naj pozdravljajo, kaj naj reko pri pozdravu, kako se morajo odkriti, kako naj prosijo na stranišče, kaj naj delajo med dopoldanskim in popoldanskim poukom, kako naj se vedejo doma i. t. d. Pri tem bodi učitelj resen, toda ljubezniv in mil. Take vaje trajajo dlje časa in tudi vse leto.

(Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

41. Slovenski kmet.

Slovenci so poljedelci. Na Kranjskem n. pr. se peča celih 75 odstotkov prebivalstva z obdelovanjem polja in z gozdom. To svojstvo so si ohranili tudi drugi slovanski rodovi od svojih prednikov v toliki meri, da se lahko reče sploh: Slovani so poljedelci, da jih ni takih več na zemlji. Tovarn je malo med Slovani, in še kar jih je, te so skoro brez izjeme last med njimi naseljenih tujcev. Slovan je vaje živeti le na prostem zraku. Le žalibog, da so primorani v mnogih slučajih dan danes naši ljudje vsled neugodnih socialnih razmer se riniti v tovarne. Se ve tudi v tovarnah so oni izvrstni delavci, tovarnarji jemljejo radi Slovan, in zakaj? Morda iz ljubezni do njih? Morda zato, da se Slovan ohrani pogina? Oj ne. Tovarnar vsak dobro vé, kako izborna bodo mastili in debelili slovanski žulji njega, saj ga ni tako trpežnega in potrpežljivega delavca več na svetu, nego je ravno Slovan. Ljubezen tujih tovarnarjev do Slovanov je še celo tako velika, da jih skušajo, kjer le morejo, preleviti v prave pristne Grmane. Toda, ko se ne more Slovan več žuliti za tujca, vrže ga ta pred prag tako, kakor kako zastarelo in neporabno stvar.

Čital sem pa vendar že večkrat v kakem časopisu, naj bi nemški tovarnarji ne jemali v službe Slovanov, ampak le svoje rojake. Toda take in enake besede so bile vedno le bob v steno. Zakaj? Tovarnarji predobro vedo, kako dela Slovan, in kako njihov rojak. Kako bi si neki kopičili milijone v svoje blagajne, kako bi si zidali palače, ako bi jim trpežni delavci ne polnili žepov. Kedar si polni tujec svoj žep, takrat ne gleda na to, od kod prihaja žvenk, takrat mu je narodnost deveta briga. Le kedar mu nastopi konkurent v podobi Slovana, takrat razvije zastavo svoje narodnosti, takrat se huduje o slovanskem nasilstvu in o slovanstvu sploh. Takrat kuje in kuje recepte, po kojih naj se vniči slovanska narodnost, takrat se pokaže njegova zagrizenost v polni meri.

slišali še enkrat? Kako se imenuje ta pes? Kako drugi? Pozor! (Učitelj ponovi povest.) Kateri pes je dobil v kuhinji kost? Kam jo je zakopal? Kateri jo je ukradel? Kako je Belček kaznoval Rujavčka?

Ali ste vsi prinesli ploščice s seboj? Pokažite jih! Ali imate tudi gobico privezano? In cunjico? Ali imate tudi dolgo pisalo? Kdo ima najdalje? — To je res lepo. Denite ploščico in pisalo pod klop! Sedite prav ravno! Pozor! Včeraj (dopoldne) ste slišali, da morate v šoli ravno sedeti in glasno govoriti. Sedajle vam hočem pokazati, kako boste ploščico devali na klop in pod klop. Ko ste jo poprej vzeli ven, ste preveč ropotali; to pa ni lepo. Pridni otroci denejo ploščico v treh časih na klop. (Učitelj pokaže: 1. t. j. ploščica se prime z obema rokama; 2. t. j. ploščica se vzdigne kvišku; 3. t. j. ploščica se položi tiho na klop (pod klop). Učitelj pokaže še nekolikokrat.) Poskusite! Ploščice na klop, 1—2—3! Ploščice pod klop: 1—2—3! (To se večkrat ponavlja). Tako je lepo! —

Ali si danes umil roke? Pokaži jih! Vsak priden otrok si vsak dan zjutraj umije roki, obraz in vrat, osnaži si črevlje in obleko. Kdo te je počesal? Kaj si jedel doma, predno si šel v šolo? Kaj si dejal v torbico? Kaj so ti mati še dejali v torbico? Kaj so ti dejali v žep? (Robec.) Ali imate vsi žepne robce? Kaj si rekel materi in očetu, ko si šel v šolo? Ali si koga pozdravil na poti? Kaj si vzel z glave? Gg. učitelje, duhovnike, znanke in stare ljudi morate pozdravljati! Kaj storé dečki? Take otroke ima vsak rad; taki so uljudni. Tudi v šoli pozdravite součence, ki so že pred vami prišli v šolo.

Počesane in snažne otroke imam rad. Večkrat bodem pregledal vaše roke, robce, črevlje i. t. d., če je vse snažno. Kadar je po poti blato, osnažite črevlje na železa v veži in pred durmi!

Kedar vas bodem izpraševal to in ono, naj vzdigne roko, kdor bode vedel in znal odgovoriti. (Učitelj pokaže, kako je vzdigniti roko.) Drugače pa morate biti tiho. —

Kaj si še danes jedel? Kje pa? Ali smeš v šoli tudi jesti? Kaj pa delamo v šoli? Kdo te pa uči? Kaj sem torej jaz, ker te učim? Kako me bodeš imenoval? Kako pozdravljal?

Zdaj vas hočem nekaj vprašati. Kdor zna odgovoriti, naj vzdigne roko.

Kdo ne jé jabolk? (Kdor jih nima.) — Če kvišku vržeš, belo je, če pade na tla, rumeno je, kaj je to? (Jajce.) Kdaj je meso najbolje? (Kedar je na mizi.)

Ploščice na klop: 1—2—3! Položite levo roko na ploščico! (Tako-le.) Ploščico tako-le nagnite! (Učitelj pokaže, kako; navadno se nagne 15—20°.) Z desno roko primite pisalo! Naslonite se nekoliko naprej, kakor bi hoteli kaj narisati! (Učitelj popravlja in uči, kako morajo držati roke, ploščice, pisala in prste, kedar pišejo.)

Za danes dosti! Ali hočete jutri zopet priti v šolo? Prinesite s seboj ploščico, dolgo in porezano pisalo, mokro gobico in cunjico, umijte si roke, obraz in vrat. Počesite si lase in osnažite črevlje. Prinesite s seboj tudi robec za nos! Molimo! Z Bogom!

Koncem tega odstavka nauči učitelj učence lahko tudi to-le pesmico:

Solarček mlad.

Sem solarček mlad,
Veselo živim;
Me vsak ima rad,
Se pridno učim.

Kjer bivam, povsod
Prav dobro mi je,
Ker toljko dobrot
Mi stvarnik daje.

Smeji se nebó,
Raduje me cvet,
Mi ptički pojó,
Igra mi ves svet.

(Napev glej F. Stegnar „Šopek“ str. 71.)

* * *

Na tak način navaja učitelj učence k redu in snagi; uči jih, kako se jim je vesti v šoli in zvonaj šole, kdaj naj prihajajo v šolo, kako naj se vedejo pred šolo, kako naj pozdravljajo, kaj naj reko pri pozdravu, kako se morajo odkriti, kako naj prosijo na stranišče, kaj naj delajo med dopoldanskim in popoldanskim poukom, kako naj se vedejo doma i. t. d. Pri tem bodi učitelj resen, toda ljubezniv in mil. Take vaje trajajo dlje časa in tudi vse leto.

(Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

41. Slovenski kmet.

Slovenci so poljedelci. Na Kranjskem n. pr. se peča celih 75 odstotkov prebivalstva z obdelovanjem polja in z gozdom. To svojstvo so si ohranili tudi drugi slovanski rodovi od svojih prednikov v toliki meri, da se lahko reče sploh: Slovani so poljedelci, da jih ni takih več na zemlji. Tovarn je malo med Slovani, in še kar jih je, te so skoro brez izjeme last med njimi naseljenih tujcev. Slovan je vaje živeti le na prostem zraku. Le žalibog, da so primorani v mnogih slučajih dan danes naši ljudje vsled neugodnih socialnih razmer se riniti v tovarne. Se ve tudi v tovarnah so oni izvrstni delavci, tovarnarji jemljejo radi Slovan, in zakaj? Morda iz ljubezni do njih? Morda zato, da se Slovan ohrani pogina? Oj ne. Tovarnar vsak dobro vé, kako izborna bodo mastili in debelili slovanski žulji njega, saj ga ni tako trpežnega in potrpežljivega delavca več na svetu, nego je ravno Slovan. Ljubezen tujih tovarnarjev do Slovanov je še celo tako velika, da jih skušajo, kjer le morejo, preleviti v prave pristne Grmane. Toda, ko se ne more Slovan več žuliti za tujca, vrže ga ta pred prag tako, kakor kako zastarelo in neporabno stvar.

Čital sem pa vendar že večkrat v kakem časopisu, naj bi nemški tovarnarji ne jemali v službe Slovanov, ampak le svoje rojake. Toda take in enake besede so bile vedno le bob v steno. Zakaj? Tovarnarji predobro vedo, kako dela Slovan, in kako njihov rojak. Kako bi si neki kopičili milijone v svoje blagajne, kako bi si zidali palače, ako bi jim trpežni delavci ne polnili žepov. Kedar si polni tujec svoj žep, takrat ne gleda na to, od kod prihaja žvenk, takrat mu je narodnost deveta briga. Le kedar mu nastopi konkurent v podobi Slovana, takrat razvije zastavo svoje narodnosti, takrat se huduje o slovanskem nasilstvu in o slovanstvu sploh. Takrat kuje in kuje recepte, po kojih naj se vniči slovanska narodnost, takrat se pokaže njegova zagrizenost v polni meri.

Naj priobčim na tem mestu takov recept, ki je izšel meseca prosinca 1896 v Berolinskem časopisu „Das zwanzigste Jahrhundert“. Priobčim ga radi njegove originalnosti v originalu. Naslov ima: „Zur Hilfe! Ein Nothschrei aus Österreich“ in se glasi:

„Wir dürsten nach Genugthuung für Cilli! Wir wünschen, dass die deutsche Regierung durch rücksichtsloses Vorgehen gegen das in ihrem Bereiche befindliche Slaventhum unsere Niederlage wettmache. Wir wünschen, dass die deutsche Regierung die innerhalb des deutschen Reiches bestehenden 57 čechischen Vereine auflöse, dass sie čechische Plakate verbiete, alle čechischen Schulen schliesse und überhaupt jeden čechischen Sprachunterricht verbiete. Dessgleichen wären die Slovenen, die im Winter als Kastanienröster und Mäusefallenhändler nach den grossen Städten ziehen, auszuweisen; das Geld, das sie nach Hause bringen, wird doch nur zum Kampfe gegen uns verwendet. All' das kann binnen vier Wochen geschehen sein.“

42. Kmečki punt.

Ko kmet ni mogel več prenašati nasilstva tujcev, šel je, ter se je spuntal. Punt ni slovenska beseda, kakor tudi puntanje ni slovenska lastnost, zato pa tudi Slovenec nima besede za to. Punt izvira iz nemške besede „Bund“, kar se pravi po naše zaveza. Kmetje so tedaj napravili takrat nekako zavezo ali „Bund“, ter so šli potem nad svoje grajščake, kajti posamezniki bi tako ne bili opravičili nič. To je bilo vse. Sila je zjediniła kmete v „Bund“, in ta „Bund“ je napravil punt.

Prvi punt nastal je leta 1503, drugi 1513. A oba sta bila kmalu potolčena; a ne tako hitro tretji, ki je vzplamenel leta 1515. Začel se je na Kočevskem. Tam je posebno grdo gospodaril s kmeti grajščak Turn in njegov „valpet“ Stržen. Turni so, kakor že vemo, laški priseljenci. Ko so prišli na Kranjsko, so se pisali še Torre, a tu so se prelevili v same Turne. Stržen je pa bila prava pravcata slovenska kukavica. Kočevci so ju kar kratko in malo usmrtili. Ko so pa drugi kmetje videli te uspehe Kočevcev, začeli so delati ravno tako in v kratkem bil je punt skoro po celi deželi Kranjski. Mnogo Turnov in Turnčkov, mnogo Strženov in Strženčkov moralo je zapustiti solzno dolino, ki se imenuje zemlja, ter iti tje, od koder se ne povrne nobeden. — Punt je pa vedno naraščal, in v kratkem je štela puntarska zaveza 20.000 zaveznikov.

To število je imponiralo Kranjskim stanovom, in obrnili so se na cesarja, ki je poslal tudi svoje odposlance v Ljubljano. Toda ti niso opravili nič; vendar so puntarji med tem sklenili vse eno, da pošljejo svoje zastopnike naravnost k cesarju Maksimilijanu, in da bodo mirovali tako dolgo, dokler se ne vrnejo ti domu. V Avgsburgu razložo ti zastopniki cesarju svoje težnje, in on jim odvrne, naj se pomirijo, da bode že on poskrbel za njihove pravice. Ti zastopniki so pa menda doma malo drugače zavili ta cesarjev odgovor, in posledica temu je bila, da so kmetje z nova začeli divjati proti svojim tlačiteljem. Grad za gradom pal je v njih pesti, tlačitelj za tlačiteljem moral je v krtovo deželo, bila je groza in strah vsem onim, ki so se nekoč tako lepo redili ob kmečkih žuljih.

Ali tudi puntarske glorijske je bilo konec. Stanovi so poslali vojake na nje, vodil jih je Jurij Herberstein.

Kmalu je bil zopet mir, končan je bil punt, in zasijalo je zopet zlato solnce svobode — grajščakom in njih „valptom“.

Kmet je pa moral nositi odslej še hujše tovore, nego prej. Reklo se mu je: Ti si bil puntar, zdaj pa trpi!

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

„Pedagoški Zbornik“ za roditelje i učitelje. Uredjuje i izdaje Jovan Z. Medurić, učitelj. „Pedagoški Zbornik“ izlazi: januara, maja i septembra meseca u godini. Cena mu je na godinu 3 for. ili 6 kruna (7 dinara). — Pretplata i rukopisi šalju se na urednika u Turiju (Bačka). Godina I. Sveska 1. za mesec januar 1899. god.

Sadržina: I. del. Dr. V. Bakić: Porodično vaspitanje i školsko obrazovanje. — Sret. M. Acić: Jadniče. — Po Sigertovom motivu. — Dušov Stojšić: Mane domaćeg vaspitanja. — Dr. E. Haufe: Vaspitanje u domu roditeljskom. — —s—: O nezi dece. — Dr. M. P.: Kužne klice u vazduhu.

II. del. A. V.: Uprava i nadzor u školi. — Ljub. M. Protić: Neposredno obrazovanje moralnog karaktera, vaspitanje u užem smislu. Gledište naučne pedagogike izložio — — — — Pavle Terzin: Poftorna škola. — Jov. Z. Medurić: Čitanke za srpske veroispovedne škole u Ugarskoj. — K. M.: Pojam i zadatak društvene pedagogije. — Jov. Z. Medurić: Šta se traži kod učitelja. J. Z. M.: Moje beleške iz škole. — Jov. Z. Medurić: Govor, čitan na učiteljskom zboru st. — bečejskog školskog sreza u Centomanju 13. (25.) avgusta 1898. god. — K. M—i.: Škole u sjedinjenim državama severne Amerike. — Ocene i prikazi. — Prvoj svesci „Pedagoškog Zbornika“.

Čaša opojnosti. Zložil Oton Zupančič. Založil L. Schmetner. Ljubljana 1899. Tiskala Narodna tiskarna. Strani 110. Cena 1 gld. — Nadarjeni pesnik je razvrstil svoje lepe pesmi v 7 oddelkov in sicer: 1. Albertina. 2. Zimski žarki. 3. Steza brez cilja. 4. Seguidille. 5. Bólne rože. 6. Jutro. 7. Romance. Zunanja oblika je zelo lepa ter dela čast tiskarnici.

Učiteljski Glasnik. Časopis za učiteljstvo i sve prijatelje pučke prosvjete. U Zagrebu. God. I. Broj 1. Izdaje in uredjuje Vjekoslav Klemen, ravnatelj-učitelj u Grubišnompolju. Izlazi 5. i 20. svakoga mjeseca. Godišnja cijena 6 kruna.

Glede na namen tega najnovijšega hrvaškoga učiteljskega lista, ki ima tako obliko kakor „Učiteljski Tovariš“, piše g. urednik na ovitku: „Da me bolje razumije naše učiteljstvo, to „Učiteljski Glasnik“ ne konkurrira prema ostalim našim strukovnim časopisima n. pr. „Napredku“ i „Školi“, jer ovo su strogo uzeti ped. did. školski časopisi, koje opć. blagajne podupiraju; ali „Učiteljski Glasnik“ jest prvi časopis u našoj domovini lih za učitelje kao što i sam naslov pokazuje.“

Slovenski pravopis. Naučno ministrstvo je glasom razpisa z dne 17. sušca 1899., štev. 4482 odobrilo knjigo „Slovenski pravopis. Sestavil Fr. Levac.“ Na Dunaju v c. kr. zalogi šolskih knjig 1899, 8, 165 strani. Cena vezani knjigi je 50 kr., nevezani 45 kr. Tako naznanja zadnji ministrski ukazni list. Zanimivo in spretno sestavljeno knjigo priporočamo prav tople posebnosti učiteljem-pisateljem. Za ljudske šole bo izšla posebna, manjša izdaja.

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Položaj učiteljstva na Goriškem.) Pred seboj imam „Kmetovavca“ 31. sušca t. l. in plačilno polo definitivnega, oženjenega učitelja, ki službuje šesto leto na Goriškem. — Na prvi strani „Kmetovavca“ je razpisanih več služb poljskih čuvajev za Dal-

macijo z mesečno plačo 30 gld. in s prostim stanovanjem; iz plačilne pole šesto leto službujočega učitelja pa razvidim, da znaša njegova mesečna plača s prostim stanovanjem na mesec 35 gld. 83 kr., in da še od te dobi po pridržanem predplačilu, ki se v obrokih povračuje, in po odbitem znesku za penzijski zalog samo 30 gld. 12 kr.

§ 55. državnega šolskega zakona od 25. vel. travna 1868. se glasi:

„Kakšne bodo učitelji imeli postavne dohodke in kako jih bodo dobivali, to naj uredi deželno postavodavstvo, zastran česar veljajo ta-le načela: 1. Najmanjši (minimalni) prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina na nižje iti, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji, ne primorani truditi se s postranskimi deli, lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem tudi še mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega okraja“ itd.

Pri nas se je ta paragraf nekako tako-le tolmačil: Glejte! Pri nas smo srečni ljudje; blago in obleke dobi učitelj na pol zastonj. Blaga mu nanesejo od vseh strani in vsled tega živi sebe, soprogo in otroke s 35 gld. na mesec, da lahko vso svojo moč na svoj poklic obrača. — A kako je v resnici!

Vsak kolikortoliko zavedni učitelj živi pri nas z nekim srdom v srcu zaradi obstoječih razmer. Kdor se neče v dolgovi vtopiti in popolnoma zapraviti ugleda, se mora ukvarjati s stranskimi opravili, brez katerih ne more nobeden učitelj preživljati sebe in družino, naj bi še tako varčno živel. Mi se trudimo od zgodnje do pozne ure; pri tem pa nimamo niti zadoščenja od strani našega narodnega razumništva drugih stanov, da bi nas to razumelo in znalo ceniti naše napore polno delo. Naši narodni veljaki cenijo učiteljsko delovanje še vedno po stališču stare šole. Oni si mislijo: Učitelj nauči otroke čitati, za silo pisati in računati. Za to ni potreba ne posebnih študij, ne posebnega truda; zato je za svoje delo zadosti plačan. Taka sodba se je slišala iz ust deželnega poslanca, drugikrat iz ust bivšega učitelja, in enkrat celo iz ust učiteljskega sinu, katerega oče je živel v revščini, a on sam je našel v svojih mladih letih v drugem stanu svojo srečo in takšno plačo, kakršne mi učitelji nikoli ne dosežemo. — V resnici je naše delo vse drugačno.

Nekdaj je učitelj poučeval samo otroke dveh oddelkov, t. j. dveh šolskih let, in sicer zjutraj ene, popoldne druge, do štirih ur na dan. Nadarjenejši otroci so hodili, če so njih starši in oni sami hoteli, in če je tudi učitelj hotel, vsega skupaj dve leti v šolo.

Dandanes je vse drugače. Na mnogih naših šolah je pripadalo pred nekaterimi leti na enega učitelja 200 in še več otrok, in naše sedanje enorazrednice štejejo od 100—200 pod šolsko dolžnost spadajočih otrok, kateri vsi so dolžni redno hoditi v šolo v dobi od 6.—14. starostnega leta. Učitelj poučuje istočasno tri ali celo štiri oddelke. On mora poučevati nadarjene, srednje nadarjene, prav malo in nenadarjene ter celo bebasto otroke. Dasi-ravno so mu posebno zadnji v veliko težavo, jih vendar po svoji vesti ne sme izsolati, da ne podivjajo ter postanejo v nadlogo človeški družbi. On se mora za pouk skrbno pripravljati, naloge pripravljati in popravljati ter zunaj šole s postranskim opraviлом kaj zaslužiti, ker bi sebe in svojcev ne mogel preživljati s stanovsko plačo. Za tako naporno delo uživa pri nas učitelj vsestransko preziranje in plačo poljskih čuvajev v Dalmaciji. On velja še celo tam za lenuha, kjer bi v težkih urah rad iskal zavetja.

Nič boljše se ne godi našim tovarišem na dvo- in večrazrednicah, kjer so nastavljeni poleg nadučitelja podučitelji in učiteljice. — Podučitelji in učiteljice se pogosto menjavajo. Nadučitelj je poleg svojega navadnega dela vedni odgojitelj svojih mlajših tovarišev in tovarišic, a šola vendar ne pride v red, ker omenjeni prihajajo in odhajajo. Večkrat za razpisano mesto ni mogoče dobiti nobene prosivca. Mlajši učiteljski naraščaj zapušča učiteljsvu nehvaležno deželo ter išče drugod svoje sreče, ker dobro ve, da 60 gld. plače na mesec je več nego 26 gld. 66 kr. ali 33 gld. 33 kr. Vsa znamenja kažejo, da pojde pri

nas ljudsko šolstvo rapidno navzdol, če dežela kmalu ne spozna in ne izpolni svojih dolžnosti za prosveto ne samo sinov in hčerá posameznih privilegovanih družin, ampak za maso naroda. — To je naš pravi „marameo“, ki porine Goriško-Gradiščansko za Galicijo, če kmalu kaj izdatnega ne ukrenejo.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Sl. tvrdka Fr. Ksav. Souvan za prvo četrtletje 22-79 gld.; g. Fr. Koy, trgovec v Loškem potoku, po g. nadučitelju Fr. Potokarju iz Drage, 5 gld.; g. Davorin Trstenjak, ravnatelj v Kostajnici na Hrvaškem, 10 gld. s pripomnjo: „To je moj dar za „Učiteljski konvikt“. Dober uspeh! Bog blagoslovi Vaš trud! Živelo vrlo slovensko učiteljsvo! Živio slovenski narod!“ Gdč. J. Furlan, učiteljica v Trziču, 3-50 gld. J. Dimnik, blagajnik.

Brzobjavka z Gorenjskega: Gromovita slava našima zagovornikoma gg. ravnatelju Šubicu in dr. Iv. Tavčarju!
Deset učiteljev.

Ljubljansko učiteljsko društvo. Pod tem naslovom se ustanavlja te dni v Ljubljani okrajno učiteljsko društvo za mesto Ljubljano. Pravila so že sestavljena in se predlože takoj ustanovnemu shodu v odobrenje in potem vladi v potrjenje. Glavni namen društva bode, potezati se za izboljšanje pravnih razmer ljubljanskih učiteljev in učiteljic. — Prav tako! S tem bo organizacija kranjskega učiteljsva popolna, ker bo imel vsak okraj svoje okrajno učiteljsko društvo in „Slovensko učiteljsko društvo“ pa dobi vsled tega popolen značaj deželnega učiteljskega društva; naša „Zaveza“ bo pa zastopala vse slovenske, oziroma jugoslovanske avstrijske kronovine.

Koncert pevskega društva „Zvon“ v Šmartnem pri Litiji v prid učiteljskemu konviktu v Ljubljani bo dne 23. t. m.

Peticija „Slovenskega učiteljskega društva“ se je v VII. seji deželnega zbora kranjskega dne 11. t. m. odstopila deželnemu odboru, da zvrši potrebne pozvedbe in v prihodnjem zasedanju stavi svoje nasvete. Pri ti priliki se je g. poslanec Iv. Šubic krepko zavzel za učiteljsvo, za kar ga najtopleje zahvaljujemo. Ta govor bomo priobčili v prihodnji številki.

Osobne vesti. Deželni šolski nadzornik J. Zindler je stopil v pokoj ter dobil naslov dvornega svetnika. Na njegovo mesto je imenovan gimnazijski ravnatelj Peter Stornik v Mariboru. — Ravnatelj goriškega učiteljskega Frane Hafner je šel v pokoj.

Nazadnjaštvo. V gorenjeavstrijskem deželnem zboru, kjer gospoduje znani Ebenhoch, so sprejeli predlog, s katerim se po šolah na deželi sploh uvede poldnevni pouk. „Soča“ dostavlja: „Prav, morda bi bilo tudi kje drugje potrebno kaj takega.“

V koroškem deželnem zboru pri razpravi o deželnem šolskem zalogu sta se slovenska poslanca Muri in Grafenauer vrlo potegnili za slovenščino v ljudskih šolah, ker seveda koroški Nemci usiljujejo svojo edino zveličevalno nemščino povsodi. V Železni Kaplji, kjer je otrok slovenske narodnosti 91%, je pouk ves nemški, enako v Podljubelu, kjer je slovenskih otrok 97%. Na dvojezičnih šolah prevladuje nemščina — in učitelji tudi z večine nimajo volje, poučevati resno slovenskih otrok, ker trobijo z malimi izjemami vsi v velikonemški rog.

Učiteljske premembe na Štajerskem. Nadučiteljem pri M. Vel. na Snežni je imenovan gosp. Rudolf Poklič, dosedaj učitelj-voditelj v Zibiki. Učiteljem je imenovan g. Vinko Šerona, podučitelj pri Sv. Barbari v Halozah, za istotam. Premeščen je učitelj g. Fran Serajnik od Sv. Jurja na Pesnici v Središče. Stalno sta nameščeni podučiteljici gdč. Ljudmila Senčar in Marija Duller pri Sv. Vidu pri Ptuj. — Umrl je dne 21. sušca t. l. pri svojem

Naj priobčim na tem mestu takov recept, ki je izšel meseca prosinca 1896 v Berolinskem časopisu „Das zwanzigste Jahrhundert“. Priobčim ga radi njegove originalnosti v originalu. Naslov ima: „Zur Hilfe! Ein Nothschrei aus Österreich“ in se glasi:

„Wir dürsten nach Genugthuung für Cilli! Wir wünschen, dass die deutsche Regierung durch rücksichtsloses Vorgehen gegen das in ihrem Bereiche befindliche Slaventhum unsere Niederlage wettmache. Wir wünschen, dass die deutsche Regierung die innerhalb des deutschen Reiches bestehenden 57 čechischen Vereine auflöse, dass sie čechische Plakate verbiete, alle čechischen Schulen schliesse und überhaupt jeden čechischen Sprachunterricht verbiete. Dessgleichen wären die Slovenen, die im Winter als Kastanienröster und Mäusefallenhändler nach den grossen Städten ziehen, auszuweisen; das Geld, das sie nach Hause bringen, wird doch nur zum Kampfe gegen uns verwendet. All' das kann binnen vier Wochen geschehen sein.“

42. Kmečki punt.

Ko kmet ni mogel več prenašati nasilstva tujcev, šel je, ter se je spuntal. Punt ni slovenska beseda, kakor tudi puntanje ni slovenska lastnost, zato pa tudi Slovenec nima besede za to. Punt izvira iz nemške besede „Bund“, kar se pravi po naše zaveza. Kmetje so tedaj napravili takrat nekako zavezo ali „Bund“, ter so šli potem nad svoje grajščake, kajti posamezniki bi tako ne bili opravičili nič. To je bilo vse. Sila je zjediniła kmete v „Bund“, in ta „Bund“ je napravil punt.

Prvi punt nastal je leta 1503, drugi 1513. A oba sta bila kmalu potolčena; a ne tako hitro tretji, ki je vzplamenel leta 1515. Začel se je na Kočevskem. Tam je posebno grdo gospodaril s kmeti grajščak Turn in njegov „valpet“ Stržen. Turni so, kakor že vemo, laški priseljenci. Ko so prišli na Kranjsko, so se pisali še Torre, a tu so se prelevili v same Turne. Stržen je pa bila prava pravcata slovenska kukavica. Kočevci so ju kar kratko in malo usmrtili. Ko so pa drugi kmetje videli te uspehe Kočevcev, začeli so delati ravno tako in v kratkem bil je punt skoro po celi deželi Kranjski. Mnogo Turnov in Turnčkov, mnogo Strženov in Strženčkov moralo je zapustiti solzno dolino, ki se imenuje zemlja, ter iti tje, od koder se ne povrne nobeden. — Punt je pa vedno naraščal, in v kratkem je štela puntarska zaveza 20.000 zaveznikov.

To število je imponiralo Kranjskim stanovom, in obrnili so se na cesarja, ki je poslal tudi svoje odposlance v Ljubljano. Toda ti niso opravili nič; vendar so puntarji med tem sklenili vse eno, da pošljejo svoje zastopnike naravnost k cesarju Maksimilijanu, in da bodo mirovali tako dolgo, dokler se ne vrnejo ti domu. V Avgsburgu razložo ti zastopniki cesarju svoje težnje, in on jim odvrne, naj se pomirijo, da bode že on poskrbel za njihove pravice. Ti zastopniki so pa menda doma malo drugače zavili ta cesarjev odgovor, in posledica temu je bila, da so kmetje z nova začeli divjati proti svojim tlačiteljem. Grad za gradom pal je v njih pesti, tlačitelj za tlačiteljem moral je v krtovo deželo, bila je groza in strah vsem onim, ki so se nekoč tako lepo redili ob kmečkih žuljih.

Ali tudi puntarske glorijske je bilo konec. Stanovi so poslali vojake na nje, vodil jih je Jurij Herberstein.

Kmalu je bil zopet mir, končan je bil punt, in zasijalo je zopet zlato solnce svobode — grajščakom in njih „valptom“.

Kmet je pa moral nositi odslej še hujše tovore, nego prej. Reklo se mu je: Ti si bil puntar, zdaj pa trpi!

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

„Pedagoški Zbornik“ za roditelje i učitelje. Uredjuje i izdaje Jovan Z. Medurić, učitelj. „Pedagoški Zbornik“ izlazi: januara, maja i septembra meseca u godini. Cena mu je na godinu 3 for. ili 6 kruna (7 dinara). — Pretplata i rukopisi šalju se na urednika u Turiju (Bačka). Godina I. Sveska 1. za mesec januar 1899. god.

Sadržina: I. del. Dr. V. Bakić: Porodično vaspitanje i školsko obrazovanje. — Sret. M. Acić: Jadniče. — Po Sigertovom motivu. — Dušov Stojšić: Mane domaćeg vaspitanja. — Dr. E. Haufe: Vaspitanje u domu roditeljskom. — —s—: O nezi dece. — Dr. M. P.: Kužne klice u vazduhu.

II. del. A. V.: Uprava i nadzor u školi. — Ljub. M. Protić: Neposredno obrazovanje moralnog karaktera, vaspitanje u užem smislu. Gledište naučne pedagogike izložio — — — — Pavle Terzin: Poftorna škola. — Jov. Z. Medurić: Čitanke za srpske veroispovedne škole u Ugarskoj. — K. M.: Pojam i zadatak društvene pedagogije. — Jov. Z. Medurić: Šta se traži kod učitelja. J. Z. M.: Moje beleške iz škole. — Jov. Z. Medurić: Govor, čitan na učiteljskom zboru st. — bečejskog školskog sreza u Centomanju 13. (25.) avgusta 1898. god. — K. M—i.: Škole u sjedinjenim državama severne Amerike. — Ocene i prikazi. — Prvoj svesci „Pedagoškog Zbornika“.

Čaša opojnosti. Zložil Oton Zupančič. Založil L. Schmetner. Ljubljana 1899. Tiskala Narodna tiskarna. Strani 110. Cena 1 gld. — Nadarjeni pesnik je razvrstil svoje lepe pesmi v 7 oddelkov in sicer: 1. Albertina. 2. Zimski žarki. 3. Steza brez cilja. 4. Seguidille. 5. Bólne rože. 6. Jutro. 7. Romance. Zunanja oblika je zelo lepa ter dela čast tiskarnici.

Učiteljski Glasnik. Časopis za učiteljstvo i sve prijatelje pučke prosvjete. U Zagrebu. God. I. Broj 1. Izdaje in uređuje Vjekoslav Klemen, ravnatelj-učitelj u Grubišnompolju. Izlazi 5. i 20. svakoga mjeseca. Godišnja cijena 6 kruna.

Glede na namen tega najnovejšega hrvaškoga učiteljskega lista, ki ima tako obliko kakor „Učiteljski Tovariš“, piše g. urednik na ovitku: „Da me bolje razumije naše učiteljstvo, to „Učiteljski Glasnik“ ne konkurrira prema ostalim našim strukovnim časopisima n. pr. „Napredku“ i „Školi“, jer ovo su strogo uzeti ped. did. školski časopisi, koje opć. blagajne podupiraju; ali „Učiteljski Glasnik“ jest prvi časopis u našoj domovini lih za učitelje kao što i sam naslov pokazuje.“

Slovenski pravopis. Naučno ministrstvo je glasom razpisa z dne 17. sušca 1899., štev. 4482 odobrilo knjigo „Slovenski pravopis. Sestavil Fr. Levac.“ Na Dunaju v c. kr. zalogi šolskih knjig 1899, 8, 165 strani. Cena vezani knjigi je 50 kr., nevezani 45 kr. Tako naznanja zadnji ministrski ukazni list. Zanimivo in spretno sestavljeno knjigo priporočamo prav tople posebnosti učiteljem-pisateljem. Za ljudske šole bo izšla posebna, manjša izdaja.

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Položaj učiteljstva na Goriškem.) Pred seboj imam „Kmetovavca“ 31. sušca t. l. in plačilno polo definitivnega, oženjenega učitelja, ki službuje šesto leto na Goriškem. — Na prvi strani „Kmetovavca“ je razpisanih več služb poljskih čuvajev za Dal-

nikoli osebne koristi nad splošno korist, zakaj že tvoj naslednik bo imel v tem težavno stališče. Koliko je baš v ti zadevi na slabšem učitelj - vaščan od učitelja - meščana? Često se dogaja na kmetih, da mora naslednik samega sebe braniti proti — svojemu predniku. Zato je hvalevreden začetek, da se lokalne pritožbe, ki se ne morejo poravnati mirnim potom, objavijo v naših strokovnih listih vsaj stvarno. Brez poedinih individualnosti ni nobena šola, in le s tem, ako bomo dosledno in složno kakor en mož branili svoje pravice in se potezali zanje, zadobe dotične stranke v nas nasprotnike, katerih se ne bo treba bati zastran nastalih pravnih, marveč nasprotnike, katere treba spoštovati, ker so solidarni v svojem postopanju in solidarni v svojih zahtevah. Takšne solidarnosti smo krvavo potrebovali ono leto o regulaciji učiteljskih plač, takšne solidarnosti nam bo treba, ko se zopet oglasimo za izboljšanje svojih dohodkov.

6. Skromnost v privatnem življenju. Zasebno stanje posameznih zemljanov nam popisujejo pripovedniki, črtice in slike o njem posnemamo tudi lahko iz raznih poročil sodniških in porotnih obravnjav. Nikomur ni ljubo, da vlečejo njego privatno stran čez zobe, in prononsovane osebe so brez ugleda. Človeška slabost je, bodi že v mestu ali skrajni gorski vasi, da rad sliši, rad zve kakšno o privatnem življenju svojih sosedov, četudi je le malenkost, samo trohica človeške slabosti: aha, si mislimo, saj ta in ta ni prav nič drugačen od ostalih ljudi. Zato pazi, šolnik, da pridejo „coram populo“ samo tvoje svetlobne strani, senčne pa le v ublaženi obliki.

Nikari preveč v ospredje z osebnimi razmerami. Splošno poznavanje teh daje človeku nek nimbus vsakdanjosti.

Skromne so naše plače, skromen naš obstanek, skromno bodi tudi naše življenje. Le potem nam bo mogoče vztrajati v boju proti javnim in skrivnim sovražnikom.

7. Vztrajnost donaša gotov uspeh. Ni ga hujšega črva, ki gloje na našem ugledu kot popustljivost. Ako ne gre hitro, mora iti počasi. Tu velja navodilo kakor o doslednosti. Sleharo delo se mora nadaljevati in končati. Tisto otročje cincanje in popuščanje ne zbuja zaupanja nikjer, veliko pa nam škoduje v javnosti. Posebno mlade moči — kdo bi se čudil? — strašče se končnega neuspeha, rade popuščajo začeto delo — sebi in stanu v sramoto. Bolje je, podjetja ne sprejeti kot ga pustiti brez posebnega, res tehtnega vzroka. Vztrajnega človeka mora spoštovati tudi nasprotnik. In koliko takih začetkov ima na vesti marsikdo? Koliko krika in vika ob snovanju in vihren, bujen uspeh s prva, a konec? — Konca pa ni. Podjetje preneha nasilne smrti, ali pa hira in hira nalik jetičnemu človeku. Hiranja je kriv seveda — njegov začetnik — probuditelj. „Trikrat meri, enkrat rezi“, pravi pregovor, jaz pa dostavljam: sedemkrat premisli, potem šele začni.

8. Učitelj bodi popolen mož! Vem, da se bo zdela ta zahteva nekaterim pretirana, drugim preskromna, da, celo žaljiva. Naj jo pojasnim: kdor misli sam o sebi, da je že popolen mož, je v istini še daleč do tega vzora, in nasprotno je oni, ki se ne upa v nobeni stvari povedati samostojno lastnih misli — bojazljivec. Takšen človek živi v veri, da vsi ljudje tudi brez njega vse vedo, in da se tudi brez njega svet obrača po svojem navadnem tiru; ko bi se pa on oglasil tuintam, bi se vsoljni red gotovo izpremenil, če ne celo — podrl.

Takšne skromnosti ne more nihče zameriti mladim, samo teoretično izobraženim tovarišem, kateri si še niso razbistrili nazorov v življenju samem. Nihče jim tega ne šteje v zlo. Celo grdo je videti mladega človeka, ko se kosa s starejšimi, hoteč jim stegniti kljuko s svojo površno teorijo.

Z leti pride tudi izkušnja, ž njo „zlata praksa“ in več ali manj po nekdanjih vzorih urejeno življenje, katero mož še vedno popolnuje z novimi izkušnjami, novimi resnicami, novimi navodili. Takšen vzor — mož nam ostani vse življenje blesteča zvezda vodnica. Popolnosti res ni mogoče doseči na zemlji, s tem pa še ni rečeno, da se ji ni mogoče približevati. Dopolnuje se človek leto za leto sedaj v ti, sedaj v oni stroki. Skrbno urejeno privatno delovanje in vsakdanje življenje v vseh svojih potezah je naša nadaljevalna šola do smrti. „Greift's nur in's volle Menschenleben!“ Za to ni treba posebnih študij, ni treba dragih izpitov; s študijami napreduj toliko, da boš prav umeval duha časa in različne pojave v življenju. Seveda se tudi tukaj zelo moti oni, ki misli, da mu ni treba nadaljnega učenja. Vsak čas ima svoje posebnosti, in nekateri se uči lažje, drugi težje; gotova resnica pa je: kdor ne napreduje, nazaduje. V mirovanju je smrt.

Naš ugled ne trpi na tem, če slišimo: ta in ta šolnik zna poleg svoje stroke tudi še to in to, ali pa: učitelj v X se uči tako redno kot v svojih dijaških letih. Prav gotovo je ugled na slabšem, ako se razširjajo nasprotnе govornice.

Današnji dan čujem vedno nove pojme, nove društvene zveze, nove najdbe, sploh hiti koncem devetnajstega veka prememba društvenega reda vsaj pri nas v Avstriji hitreje za vsa tista leta, ki so nam z vojskami ustavljala napredovanje. Kdor hoče biti popolen mož, mora že z vojaškimi koraki dirjati za duhom časa, da ga — če hočem naravnost povedati — duh časa ne pohodi.

Našemu ugledu in nam vsem bo v splošno korist, ako se varuje te nesreče vsak posameznik, varuje naj se pa tudi, da ne greši zoper kardinalna pravila, ki mu jamčijo ugled pri ljudstvu, zagotavljajo veljavo pri oblastvih in utrjuje zaupanje pri inteligenciji.

S temi mislimi sem začel letošnje leto in želim, da bi ga z menoj končal vsakdo izmed nas. Naš stan je, ki nam jamči čast, blaginjo in ugled. Torej ne lastni „ego“, marveč stanovska čast bodi prva. Posameznik je ničla, a stan je falanga, ki si mora s časom pridobiti ugled in spoštovanje.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

(Dalje.)

Veseli me, da ste zopet prišli. Ali ste vsi dobro spali? Prav vesel sem, da nikogar ne manjka. Ali: tam pa manjka J. J. Bolan je. Njegov oče so mi to sporočili. Prav žal mi je. Kedar boste bolni, recite svojemu očetu ali materi, ali starejšemu bratu ali sestri, naj mi pridejo to povedati ali pa naj koga pošljejo k meni; tudi mi lahko pišejo. Ni lepo, ako učenec izostane iz šole, pa se nič ne opraviči. Vstanite — vstani! Sklenite roki! Molimo!

Bog vé, če vas še poznam po imenu. A., B., C., vstani! Sedi! O kom sem vam pripovedoval včeraj dopoldne? Ali vam je dopadla ta povest? Ali bi jo radi